

VHG lanceert campagne richting gemeenten

‘Juist in deze tijd moet je in

VHG wil voorkomen dat gemeenten, provincies en waterschappen de komende periode bezuinigen op groen. Via het Marktdossier Inkoop Groenvoorzieningen reikt de branchevereniging de gemeenten handvatten aan voor een kostenbewust groenbeleid.

Tekst en beeld Ed Olivier

Als gevolg van de coronacrisis moeten lagere overheden de broekriem weer aanhalen. Anno 2020 zijn we in Nederland inmiddels wel zover dat groenonderhoud niet meer als eerste maatregel wordt genoemd. Maar 38% van de gemeenten die moeten bezuinigen noemen het groen toch nog als een van de eerste vijf mogelijke ingrepen. „Wij vinden dat het groen niet op die lijstjes moet staan”, zegt VHG-directeur Egbert Roozen. „Juist in deze tijd moet je in groen investeren.”

De vereniging wacht de ontwikkelingen bij de lagere overheden niet lijdzaam af, maar benadert de verschillende overheden proactief met het nieuwe marktdossier. Roozen verwacht dat opdrachtgevers slagvaardiger kunnen opereren als ze de markt beter kennen. Hoe ziet de sector eruit? Waar moet je op letten als je het groen gaat aanbesteden? „Groen is vaak geclusterd in andere werken, bijvoorbeeld infrawerk met een kleine component groen. Wij zeggen tegen de gemeenten: haal dat uit de geclusterde bestekken en besteed het groen apart aan.”

Het Marktdossier Inkoop Groenvoorzieningen wijst de weg hoe je als opdrachtgever slim met het groenbeheer kunt omgaan. „Ons belangrijkste pleidooi is eigenlijk: ga in overleg met de groenprofessional, want die heeft de kennis in huis om het juiste groen op de juiste plek toe te passen. Soms zal gras het beste uitkomen, maar op andere plekken kun je met vasteplantenconcepten werken. Daar zit de winst: het juiste groen op de juiste plek met het juiste beheer.”

In oktober brengt VHG nog een nieuwe handleiding uit: De Levende Openbare Ruimte, als vervolg op De Levende Tuin en Het Levende Gebouw. „Dat idee had-

den we al eerder”, zegt Roozen. „In de openbare ruimte heeft groen veel te bieden, of het nu gaat om een winkelgebied, een park of een zorgomgeving. We moeten niet in dezelfde valkuil trappen als tijdens de vorige crisis. Doe maar bomen weg; dan hebben we daar geen onderhoud meer aan. Dat zijn verkeerde besluiten. Als je nu een boom plant, gaat deze over tien, twintig jaar pas zorgen voor koelte in de stad. Je investeert in groen juist voor de langere termijn. Die gedachte moeten we echt vasthouden.”

Recessiejaren

In het marktdossier valt te lezen dat de groene sector het financieel moeilijk heeft gehad in de recessiejaren (2008-2015). Overheidsinstellingen en particuliere opdrachtgevers hebben toen flink bezuinigd op het onderhoud.

De gemeente Breda bijvoorbeeld, heeft in 2011 een enorme bezuinigingstaakstelling gecombineerd met het opstellen van een actieplan voor het herstel van de openbare ruimte. Er was op dat moment sprake van achterstallig onderhoud van wegen, straten en fietspaden, met een toename van overlast, hinder en onveiligheid als gevolg.

Een groep ambtenaren formuleerde als belangrijkste uitgangspunten: niet bezuinigen op ‘heel en veilig’, alleen op ‘schoon en attractief’; geen kapitaalsvernietiging; bezuinigingen moesten met een eenmalige actie teruggedraaid kunnen worden.

Met het omvormen van arbeidsintensief groen naar gazon of grasvegetatie werd op jaarbasis €500.000 bespaard. Het verwijderen van hagen rond singels leverde €60.000 op. Dat en andere maatregelen leverde uiteindelijk een groenbezuiniging van €1,5 miljoen op, maar

de gemeenteraad schrok achteraf van de uitwerking van dit beleid. Het opschiepende onkruid in de wijken zorgde voor de nodige imagoschade.

Tijdens een werkbezoek van de gemeenteraad zei de verantwoordelijke wethouder: „Het is niet de bedoeling dat we de boel laten verloederen, maar je kunt niet anderhalf miljoen euro bezuinigen en denken dat alles hetzelfde blijft.”

Groene renaissance

De huidige groenwethouder Paul de Beer kan zich die grimmige bezuinigingsjaren nog goed herinneren. Hij was toen fractievoorzitter van D66 en zijn handtekening stond ook onder de groene bezuinigingsmotie. „Het kon toen niet anders. Breda had zelf geen goed financieel beleid gevoerd. Er moest in totaal maar liefst €30 miljoen structureel worden bezuinigd op een begroting van €400 miljoen. Dan weet je het wel.”

Nadat er orde op zaken was gesteld, kon Breda weer aan de toekomst gaan denken. „We hebben ervan geleerd dat je je middelen in overeenstemming moet brengen met je ambities.” De financiële crisis heeft volgens de wethouder tegelijk ook als een hefboom gewerkt. „We konden vrij snel de eerste wijkdeals afsluiten. Ik behoorde tot een groep van vijftig mensen die zelf met het groen in de wijk gingen helpen. Juist door die bezuinigingen kwam er een soort groene renaissance op gang.”

Nu, bijna tien jaar later, heeft Breda de ambitie uitgesproken om in 2030 ‘Stad in het park’ te zijn. Er wordt geïnvesteerd, niet bezuinigd op groen. Vorig jaar is nog €2,5 miljoen vrijgemaakt voor het ontharden en vergroenen van de Bredase wijken. Twee uitgangspunten staan voor De Beer voorop: „Je beheer moet op orde zijn en in krappe tijden moet je slim investeren.” Met dat laatste denkt de wethouder bijvoorbeeld aan bloemrijke bermen in plaats van hagen, en biodiversere oplossingen in plaats van strakgeschooren gazonnetjes. „De samenleving is ook veranderd. Ik krijg nu boze telefoontjes als we ergens hebben gemaaid; tien jaar geleden was dat andersom.”

groen investeren'

Gemeenten kunnen in economisch moeilijke tijden slim omgaan met openbaar groen, bijvoorbeeld door meer te investeren in bloemrijke bermen.

VHG ziet dat er ook steeds meer aandacht is voor duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI). Zo lezen we in het marktdossier: 'Hoewel prijs een belangrijk gunningscriterium blijft, groeit het belang van secundaire doelstellingen. Steeds vaker wordt in een aanbesteding een aanvullende prestatie gevraagd. Een voorbeeld hiervan is social return, waarbij gevraagd wordt om werkgelegenheid te bieden aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt'.

Natuurlijk kapitaal

Roozen is enthousiast over de benadering van steden als Breda en Amsterdam: „Breda koestert haar natuurlijke kapitaal. Op het gebied van groenbeheer werkt de gemeente nauw samen in projecten voor het groene onderwijs. Daarnaast zijn er initiatieven rondom groene schoolpleinen, met ook weer een mooi resultaat: kinderen nemen de lesstof beter op, er is minder pestgedrag en minder obesitas, kinderen ontwikkelen zich socialer.”

Amsterdam heeft met haar nieuwe groenvisie een heldere stip op de horizon gezet, vindt Roozen. De hoofdstad heeft juist een eerste inspraakronde achter de rug over de ambitieuze 'Groenvisie 2050' van het gemeentebestuur. „Groen is belangrijk voor een fijne en gezonde leefomgeving en is hard nodig om de stad te beschermen tegen droogte, hitte en extreme regenval”, zegt groenwethouder Laurens Ivens in deze nota. De Amsterdamse nota hanteert 'Groen, tenzij' als uitgangspunt voor de stad. De openbare ruimte wordt niet meer beschouwd als verharde ruimte, waar eventueel wat groen aan kan worden toegevoegd. In de nieuwe groenvisie worden straten en pleinen groen, tenzij andere functies, zoals voetgangersruimte, fietspaden, openbaar vervoer of ondergrondse infrastructuur dat onmogelijk maken.

Amsterdam wil een stadsbreed investeringsprogramma opzetten voor de ontwikkeling en het beheer van groen. De mogelijkheden voor financiering uit

Europese en nationale fondsen worden onderzocht. De EU heeft plannen om het areaal bos in Europa fors uit te breiden en te investeren in meer groene ruimte in Europese steden. Op het gebied van private financiering wordt gedacht aan de aanleg van een CO₂-bos: een stadsbos, aangelegd met de bijdragen van bedrijven en bewoners die hun CO₂ uitstoot willen compenseren door een boom te planten.

Roozen is er blij mee: „Steeds meer gemeenten komen met dit soort visies, waarin alle belangrijke thema's, waaronder ook burgerparticipatie, biodiversiteit en de klimaatdoelen zijn beschreven. Dat groen nu weer in de bezuinigingslijstjes staat, is zo tegengesteld aan wat we de afgelopen jaren hebben bereikt. Eind 2021 moeten alle gemeenten een plan hebben waarin het groen in kaart is gebracht. Je ziet dat het resultaat er is en dat onze gezamenlijke inspanningen binnen de green deals en city deals vruchten beginnen af te werpen.” <